פרפראות לפרשת השבוע

עלוקט מחדש ומספה"ק

בס"ד פרשת **ויצא** תשפ"ז

מתוך ספר **דברות גרשון** להגה"צ ר' גרשון שטיינברג זצ"ל

פרשת ויצא היא סתומה, משום שיעקב ברח מלבן בהחבא. ועוד טעם שכאן הוא התחלת בנין כלל ישראל, וכל קיום כלל ישראל הוא סתום, איך שאחרי כל כך הרבה שנות גלות הם עדיין חיים וקיימים, וזה רק משום שהקב"ה מצילנו מידם.

18 פעמים כתוב בתורה **אברהם יצחק יעקב** וזה אחד מן הטעמים שתקנו להתפלל תפילת שמונה עשרה (ירושלמי).

כתוב **ויצא יעקב** ומפרש רש"י **פנה זיוה פנה הודה פנה הדרה.** ושואלים למה לא כתוב אצל אברהם ויצחק כשיצאו פנה זיוה וכו', ויש לומר שאברהם ויצחק היו עשירים והיו להם עבדים ובוודאי כשיצאו הרגישו מיד, אבל יעקב שהיה יושב אוהלים לכאורה לא היה ניכר בזה שיצא, ובכל זאת **פנה זיוה והדרה** ועשה רושם רב.

כתוב בתחילה **ויקח מאבני המקום** לשון רבים, ואח"כ כתוב **ויקח את האבן** לשון יחיד, משום שהאבנים התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. וקשה הלא ראשו של הצדיק מונח עכשיו ג"כ רק על מקום אחד בלבד אם כן מה הועיל שנעשה אבן אחת, רק אם מאוחדים יחד ואין מריבות אז כבר אין לאף אחד שום טענות כלל.

סלם בגימטריה מָמן, אם זוכים ראשו מגיע עד השמים כשעושים עמו צדקה וחסד, ואם לא נותנים צדקה רגליו מוצב ארצה, הכסף הולך ח"ו לטמיון.

סלם רק כשהוא עקום אז אפשר להשתמש בו, כך מי שרוצה לעלות במעלות התורה והיראה צריך להכניע את עצמו כ**סולם**.

סלם ר"ת **סעודת ליווי מלכה**, רגליו מוצב ארצה, יש אנשים שמזלזלים בו, אבל ראשו מגיע השמימה, מספרים על אשתו של הגר"א זצ"ל, שפעם רצתה להתענות משבת לשבת, אחרי הבדלה שאל הגר"א איפה נמצאת אשתו, אמרו לו שהלכה כבר לישון וצווה להעיר אותה, ואמר לה שאם תחסיר סעודת מלוה מלכה לא שוה לה כל הצום של כל השבוע. גם מסופר שפעם היה הגר"א חולה במוצאי שבת, ולפני עלות השחר ביקש ממשפחתו שישימו לו בפה כזית פת כדי לקיים מצות מלוה מלכה.

כתוב בספרים שהשלוש סעודות של שבת הם כנגד שלשת האבות, וסעודת מלוה מלכה היא כנגד דוד המלך ע"ה, ולמה זכה דוד להיות רגל רביעי לכסא הכבוד, מפני שכשברח מאבשלום בדרך קילל אותו שמעי בן גרא קללה נמרצת, ואבישי בן צרויה רצה להרוג את שמעי, ודוד לא נתן לו ואמר שה' אמר לו לקלל וזה הכל מן השמים, לכן זכה להיות רגל רביעי למרכבה, ובדרך כלל בכל השלוש סעודות בשבת יושבים בצורה מכובדת ויפה, אך בסעודת מלוה מלכה יש אנשים שמזלזלים בה, וכתוב בשולחן ערוך לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אפילו אין צריך אלא לכזית אחד, והנה כתוב בתהילים פרק ל"ט **כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי**, "**כי גר**" בגימטריה **רגל**, "**אנכי**" בגימטריה **כסא**, והרמז שדוד מתלונן על שאני **רגל רביעי** ולמה לא יושבים בסעודה שלי **ככל אבותי** כמו בכל סעודות השבת שהם מכוונים כנגד האבות.

> ר"ת של "**ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה**", ויצא יעקב צדיק אז ישא עשו קולו **בבכי** מיד **בא** אליפז **רשע** שהוא **בן עשו** ויתן יעקב לו **כל** חפציו רק נשאר המקל.
>
> ויספר ללבן "**את כל הדברים האלה**" ר"ת **אל תתמה כי לא הבאתי דבר ברכוש רב יצאתי מביתי הלך אליפז** לקח הכל.

יש שפירש **סלם** ר"ת לעשות **סיום** מסכתות, שהרוצה לעלות במעלות התורה והיראה שיתמיד בתורה ויעשה הרבה סיומים.

סולם גימטריה 136 וכן **צום** בגימטריה 136 וכן **קול** וכן **ממון** שעל ידי כל אלו יכולים לעלות ב**סולם** של מעלות התורה והיראה.

עולים ויורדים בו. מרמז על חנוכה, **בו** בגימטריה 8 רמז לשמונת ימי חנוכה, **עולים** מרמז לשיטת בית הלל–מוסיף והולך, **ויורדים** מרמז לשיטת בית שמאי–פוחת והולך.

עולים ויורדים בו. חז"ל אומרים שהמלאכים עולים למעלה ורואים צורת יעקב, ויורדים ורואים צורת יעקב ורצו להרגו, **והנה ה' ניצב עליו** לשמרו.

וייקץ יעקב משנתו אומר הבעל הטורים **וייקץ** "ממשנתו" שלמד באמצע השינה, צדיקים כל כולם תורה ואפילו בשעת השינה.

כתוב פעמיים **וייקץ**, "**וייקץ יעקב**", "**וייקץ פרעה**", דצדיק כשקם מהמטה מיד מתחיל בעבודת ה', וכמו שאמר יעקב **אכן יש ה' במקום הזה**, אבל גוי כשקם מהמטה **ויישן ויחלום שנית** מיד מתהפך לצד אחר לחטוף שינה שניה.

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. אם אתה רוצה שתשרה שכינה אצלך, צריך שתהיה "**אנכי לא ידעתי**" שתכניע את האנוכיות שלך.

בכסא הכבוד חקוקים **אריה כרוב נשר יעקב**, והנה כשעלה יעקב למעלה וראה את צורתו אמר "**אכן יש**" חשבתי שיש רק ר"ת "**אכן**" וזה **אריה כרוב נשר**, אבל **אנכי** שזה ר"ת **אריה נשר כרוב יעקב** לא ידעתי (ר' שמשון מאוסטרופולי).

ואנכי לא ידעתי פירש רש"י "שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה" וביאר הגרי"ז זצוק"ל שהוא מדין מורא מקדש "**מה נורא המקום הזה**" שיש עליו דין מורא מקדש שהרי "**אין זה כי אם בית אלקים**, ועל בית אלקים יש דין מורא מקדש ואסור לישון שם. והוסיף שהנה על ידי שנפלה עליו שינה זכה לנבואה והבטחה של נתינת הארץ לו ולזרעו "**והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך**" וכאשר יעקב קם משנתו אמר כל זה איננו שווה לי שהרי עברתי בשוגג על איסור שינה במקום המקדש ואילו ידעתי הייתי מוותר על כל זה, כי מה יתרון ומה שוה כל מילי דמיטב ונבואה והבטחה מהשי"ת וגילוי שכינה וכו' וכו' אם יש כאן ח"ו עבירה בשוגג.

ושמרני בדרך הזה. אומרים חז"ל שיעקב ביקש מהקב"ה שלא יכשל בעון לשון הרע ח"ו (חפץ חיים). ועי' בהקדמה לספר חפץ חיים דאפשר לעבור ע"י לשון הרע 17 לאווין, 14 עשין, 3 ארורין.

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. כשמסתלק אדם מן העולם, לא לוקח עמו כלום לא כסף ולא זהב, רק צדקות ומעשרות שנתן בעולם הזה, וזה אמר יעקב מכל הכסף שאתה נותן לי נשאר לי רק המעשרות והצדקות שנתתי בעולם הזה.

אומרים בתפילת גשם "**יחד לב וגל אבן**". שואל הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל וכי יעקב גלגל את האבן עם הלב, אלא בא לרמז

שאין דבר העומד בפני הרצון, וזה הפירוש "**יחד לב**", אם רוצים עם כל הלב אז אפשר להתגבר על כל הדברים הקשים.

טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר. מפרש המהר"ם שיק שלבן הכיר את בתו רחל שהיא צדקת ואמר שיעקב צדיק ורחל צדקת, ולכן אם יתן את רחל לאיש אחר הרי יתוסף עוד צדיק שבודאי רחל תחזיר אותו בתשובה, לזה הוא לא הסכים שיתווסף עוד צדיק בעולם, וזהו שאמר **מתתי אותה לאיש אחר**.

לאה במספר קטן 9, **רחל** במספר קטן 13, זה שרמז לבן ליעקב **טוב תתי** במספר קטן 9 (לאה) **אותה לך** פירוש **אותה** אתן **לך, מתתי** במספר קטן 13 (רחל) **אותה לאיש אחר** פירוש את רחל אתן **לאיש אחר**.

יעקב טען ללבן **הלא ברחל עבדתי עמך** ולבן ענה לו **לא יעשה כן במקומנו**, וקשה הלא לבן אמר לו בפירוש שיתן לו את רחל ואין בתשובתו כלום, ומתרץ הקול יהודה שזה ענה לו לבן, **לא** יעשה–**כן** במקומנו שאצלנו **הלא הוא כן**, כל מה שמחליטים עושים להיפך.

למה נקרא שמו ראובן, בפסוק כתוב הטעם **כי אמרה כי ראה ה' בעניי**, ורש"י מביא טעם אחר **ראו** מה בין **בני** לבן חמי, ושואלים למה הוסיפו חז"ל טעם אחר אחרי שהפסוק אומר כבר טעם, ומתרצים שבכל השבטים כתוב מקודם הטעם ואח"כ השם, אבל בראובן כתוב מקודם את השם ואח"כ את הטעם, זה סימן שיש לזה עוד טעם, **ראו** מה בין **בני** לבן חמי.

ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה. חז"ל אומרים שמבריאת העולם לא היה מי שיודה את ה' כמו לאה. ושואלים הלא היו הרבה צדיקים לפניה ובודאי גם היו מודים לה', ומפרשים שלאה רצתה לתת הודאה תמידית, ולכן נתנה שם בנה יהודה, פירוש הודאה בלי הפסק, שכשראתה את יהודה התחילה מיד להודות לה', ובכל עת שיהודה הולך וכשבא וכן כשאוכל ויושן תמיד יהודה–הודאה.

על כן קראה שמו יהודה ותעמוד מלדת. ושואלים הרי הודאה זה דבר טוב, ובפסוק משמע שבגלל שנתנה הודאה לה' הפסיקה ללדת? ומתרצים שכל אחד צריך להודות על העבר ולהתפלל על העתיד, ולכן כששואלים לאיש מה שלומך עונה ב"ה וירחם ה', אבל לאה הודתה רק על העבר ולא ביקשה על העתיד, בגלל זה **ותעמוד מלדת**.

הדעת זקנים מסביר למה כתוב **ישכר** פעמיים באות **ש**' ואנו קוראים רק **בש**' אחד ישכר, משום שהיה לישכר בן ושמו יוב, וכשגדל אמר אביו שהשם יוב אינו שם הגון, ויש אומרים שזה שם של עבודה זרה, ולכן הוסיף לו אות **ש**' משמו ולכן נקרא בפרשת פנחס ישוב במקום יוב.

ותאמר אסף אלוקים את חרפתי ותקרא את שמו יוסף. ורש"י מביא שבמדרש אגדה כתוב שהחרפה הוא שכל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה משיש לה בן תולה בו, וכששואל בעלה מי שבר כלי זה עונה לו בנך, מי אכל תאנים אלו בנך. שואל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל וכי רק בגלל דבר קטן זה היתה צריכה רחל הצדקנית אחת מהאמהות להוליד את יוסף הצדיק אחד משבטי קה, אלא שרחל בודאי נתנה הודאה לה' ע"ז שזכתה ליוסף הצדיק אחד משבטי קה, אלא שהודתה לה' על כל פרט ופרט מקטן ועד גדול, ואפילו על הפרט הקטן הזה של שבירת כלי לא שכחה מלהודות לה'.

חז"ל אומרים מה עשה יעקב בבית לבן עשרים שנה, אחד אומר שאמר כל ספר תהילים, ואחד אומר שאמר כל השיר המעלות (15 פרקים), אנו רואים מזה את גודל מעלת אמירת תהילים (מדרש ויצא).

בני ישראל היו ונשארים חזקים כברזל, בזכות **ברז"ל** שזה ר"ת **ב**'להה **ר**'חל **ז**'לפה ל'אה. (זוהר).

אעבור בכל צאנך וכו'. בספר מראה הצאן מביא בשם הגליא רזא, שתתקע"ד דורות היו מגולגלים בצאן לבן, ואחר כך הוליכם יעקב למצרים ומשם זכו להתגלגל במין האדם, ולכן היו ישראל פרים ורבים מאוד במצרים.

ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא. מסביר האלשיך הק' שיעקב עשה תחבולה שעל כל דבר קטן אמר ללבן אני בורח, וזה הכוונה **על–בלי**, ולבן ראה שיעקב אינו בורח כלל במשך כל הזמן, לכן לא עקב אחריו, וכך עלתה בידו לברוח ממנו.

יש לאל ידי וגו' ואלקי אביכם אמש אמר אלי וגו'. לכאורה יש סתירה בדברי לבן, שהוא אומר שהוא יכול לעשות להם רע, ואח"כ הוא אומר שאלקי אביכם וגו', הרי אם כן יוצא שהוא לא יכול לעשות רע, אלא מפרשים שלבן אמר ליעקב שהוא יכול להרע לו משום שהתרפים בודאי נמצאים אצלו, והראיה לזה ש'**אלקי אביכם אמש אמר אלי**', ומדוע לא התגלה אליך, אלא ודאי שכיון שהתרפים אצלך השכינה לא יכולה להתגלות אצלך. וע"ז עונה לו אח"כ יעקב '**את עניי ואת יגיע כפי ראה אלקים ויוכח אמש**', והיינו שהשכינה לא התגלתה אצלי משום שרק במקום שמחה ועשירות היא מתגלה, ואת זה '**ויוכח אמש**' כשהשכינה התגלתה אצלך. [מהגה"צ ר' אברהם גולדשטיין זצ"ל].

בעלי המוסר אומרים כתוב בפסוק **ויחר ליעקב וירב בלבן**, בתחילת הפסוק היה נראה שיעקב הולך לתקוף את לבן, ובסוף דיבר אתו בהכנעה **מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי**, וזהו הריב הגדול של יעקב.

כתוב בספר של **הצדיק ר' שמואל הומינר זצ"ל בשם הזוהר** שכמו שאי אפשר לספור את הטיפות של ים כנרת כך אי אפשר לספור את הטיפות של הדמעות ששפך יעקב אבינו על קיום כלל ישראל.

דבר חיזוק

כתוב במשלי פרק כ"ח פסוק ט' "**מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה**", למה לא כתוב **מלימוד** תורה, אלא הפשט הוא שאם אומרים למישהו דבר תורה והוא אומר **כבר שמעתי**, אז הקב"ה אומר לו גם אני **כבר שמעתי** את התפילה שלך אתמול, מה אתה מבקש עוד פעם (בעלי המוסר).

בספר רזין דאורייתא מביא שכתוב ב"**מדרש פליאה**" ישראל אינם יודעים השכר המגיע להם עבור נקיות המנעלים בערב שבת שנאמר בשיר השירים "מה יפו פעמיך בנעלים וגו' הה"ד (ישעיהו כב יב) **בַּיּוֹם הַהוּא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק**, והביא לפרש בזה בשם הרה"ק מאפטא זיע"א דכאשר יבוא אדם לאחר פטירתו לבי"ד של מעלה ואין בידו כי אם מצוה קטנה אחת שניקה את מנעליו לכבוד שבת והוא רואה איך מרבים לו שכר על זה, אז במר תיילל נפשו על עוזבו את שאר המצוות הגדולות והקטנות והפסד השכר עליהם וזהו כוונת המדרש **מה יפו פעמיך בנעלים** כשיראו את השכר על זה אזי יהיה **ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגר שק**.

פרשת ויצא 148 פסוקים. הפטרה: "ויברח יעקב" הושע י"ב.
אומרים ברכי נפשי.

הדלקת הנרות: 4:01

שקיעה: 4:41 מוצאי שבת: 5:15 ר"ת: 5:53.
סוף זמן ק"ש מג"א: 8:01

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב